

sprake is geweest, bestaat in de reguleering van de opleiding. Men kan dan daarbij rekening houden met de bestaande scholenbonden en het aantal scholen, dat daaronder ressorteert. Voor zooveel scholen met zooveel onderwijzers een kweekschool. Men kan dan zorgen, dat de ontstane vacatures kunnen worden vervuld. Voor het Openbaar Onderwijs heeft de Minister door middel van de Rijkskweekscholen de opleiding te allen tijde in zijn macht. 't Is jammer, dat niet reeds lang deze weg is bewandeld. Dan had er heel wat geld kunnen worden uitgespaard en heel wat teleurstellingen zouden zijn uitgebleven. Welk een leed is er geleden en zal nog worden geleden door de menschen, die wachten op een betrekking en wier energie voor verdere studie, al wachtende, wordt gedooft.

Men wil ook bovenaf de werkers inkrimpen. De onderwijzer zou dan op 60, in plaats van 65-jarige leeftijd kunnen worden gepensioneerd, de onderwijzeres zelfs op 55 jaar. In de plaats van die ouderen zouden dan heel wat jongeren aan de slag kunnen komen. Vooral ook, omdat telkens weer blijkt, dat voor heel wat mannen en voor heel wat vrouwen de pensioenleeftijd van 65 jaar wel wat hoog is. Ze bezitten dan niet meer de opgewektheid van geest, de vlugheid en vrolijkheid, die toch een onmisbare voorwaarde is voor het gezellig werken met de kinderen. Kon men het vrijwilligheidsbeginsel hierbij inlассchen, dan was er in deze richting wel wat goeds te doen. In menige kring wil men den ouden onderwijzer wel eens kwijt, al zegt men hem dat nog niet en al voelt hij het zelf nog niet.

Er ligt hier een moeilijk vraagstuk voor ons, dat de volle aandacht verdient van allen, die met de school in aanraking komen en wie doet dat niet, vroeger of later. Vaak moet aan ouders de raad worden gegeven, hun jongens niet voor onderwijzer te laten leeren. Alleen de zeer begaafden hebben kans op een goede plaats. Voor de meisjes blijft het altijd een mooie opleiding. Ze krijgen een algemeene vorming met wat moderne talen, muziek en zang, lichamelijke oefening en opvoedkunde. Aan haar vrouwelijke kwaliteiten wordt beter recht gedaan dan op H. B. S. en Gymnasium. Uit dat oogpunt gezien is er geen enkele reden, waarom de Minister de opleiding op de Kweekschool wel gaat beperken en die op de beide andere genoemde inrichtingen niet. Immers, de meisjes krijgen daarbij een akte in haar bezit, waarmee ze later desnoods ook nog haar brood kunnen verdienen.

Gr.

G. MEIMA.

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELUKE SCHETSEN

Het Erotische.

V.

Na bepaald te hebben, wat wij onder de platonische liefde hebben te verstaan naar de meening niet van hen, die er wat van gemaakt hebben, maar naar de opvatting van dien grooten wijsgeer zelf; na daarna gewezen te hebben op het erotisch element, dat men meent te vinden in de geestelijke minne der Middeleeuwen, gaan wij er thans toe over na te gaan wat men in onzen tijd alzoo verstaat onder het erotische.

De meeningen zijn vele. Onder al deze meeningen is het meest naar voren gekomen die van E. Spranger over de Erotiek in zijn bekend werk „Psychologie des Jugendalters“.¹⁾

Spranger handelt in dit werk in den breede over de Erotiek en geeft van haar een scherpe analyse. Zijn beschouwing is van te meer belang, omdat Prof. Dr J. Waterink haar, zij het met eenige reserve, overneemt in zijn boek: „De Opvoeding tot het huwelijk“,²⁾ en ook den gang van het betoog volgt, dat Spranger in zijn boek betreffende de Erotiek geeft.

Immers, Spranger behandelt deze zaak in deze volgorde:

1. Jugendliche Erotik.
2. Zur Psychologie des jugendlichen Sexuallebens.
3. Der Zusammenhang von Erotik und Sexualität.

Dr Waterink heeft in zijn boek in het hoofdstuk: „Erotiek en Sexualiteit“, denzelfden gedachtingengang gevolgd:

1. Erotiek en erotische verhoudingen.
2. De sexualiteit.
3. De verscheidenheid der sexen ten opzichte van de erotisch-sexuele eenheid.

Hij neemt dan ook de definitie van Spranger omtrent Erotiek over. „Met de grondgedachte van deze definitie kunnen wij ons wel ver eenigen.“³⁾ Hij doet dit echter met een tweetal

ZENDING EN EVANGELISATIE

Evangelisatie onder de hogere standen.

II.

Met de stelling, dat de Kerk des Heeren in haar evangelisatie-arbeid zich ook met wat wij gewoon zijn te noemen de hogere standen heeft te bemoeien, is ieder onder ons het eens.

Daarover behoeft niet gedebatteerd. Maar zoodra de vraag aan de orde gesteld wordt, hoe het moet, dan zien we aan alle kanten de moeilijkheden.

Sluiten deze kringen zich niet als hermētisch van het Evangelie en van de kerk af? Hebben we tot hun huizen wel toegang? Lezen zij wel het daargebrachte Woord? Beschikken we wel over krachten, die voor dezen moeilijken arbeid berekend zijn? Eischt niet deze arbeid meer ontwikkelde werkers? Liefst van academischen graad? Enzovoort.

Men zou kunnen voortgaan met het tal dezer moeilijkheden nog te vermeerderen.

En wanneer dan op vergaderingen en in onderlinge besprekingen over arbeid onder de hogere standen gehandeld wordt en dit alles komt naar voren, dan eindigt men nog al eens met de verzuchting dat het werk zoo goed als onmogelijk is, en laat het dan daarbij.

Maar zoo mag het niet en zoo behoeft het niet. De Heere heeft ons het Woord gegeven zonder het recht het alleen te brengen tot wat arm is en onontwikkeld. Zonder ophouden moeten we zinnen op middelen om ook dezen arbeid te doen of meer dan tot dusverre te doen. Laat ik daarom een paar opmerkingen maken.

In de eerste plaats mogen we niet vergeten, dat we principieel niets anders hebben te doen dan te brengen het Woord van God. Wanneer er uit hogere kringen wel worden toegebracht tot de kennis van Jezus Christus, dan zal dat alleen gebeuren door het Woord, onder den zegen des Geestes. Want we belijden nog met onzen Catechismus, dat de Zoon van God uit het gansche menschelijk geslacht de uitverkorenen ten eeuwen leven door Zijn Woord en Geest zich tot een gemeente vergadert. Naar buitengewone en opzienbarende middelen behoeven we niet te zoeken. Het is heel eenvoudig: alleen maar gehoorzamen het apostolische bevel: predikt het Woord.

En de ervaring heeft bewezen, dat wanneer maar dat Woord in getrouwheid gebracht werd, er soms verrassende zegen werd gezien. Aan gehoorzaamheid heeft onze Koning de belofte verbonden van Zijn zegen.

Dit neemt echter niet weg, dat, waar het Woord van God de eenige inhoud is van de boodschap, die we hebben te brengen, de vorm, waarin we

reserves. Immers, poneert Dr J. Waterink, ook aan Sprangers opvatting kleven fouten, die in het algemeen ook de structuurpsychologie niet heeft weten te vermijden.

De eerste reserve is deze, dat wij moeten oppassen den organischen samenhang tusschen erotiek en sexualiteit, zooals die in het leven voorkomt, niet uit het oog te verliezen. Wij zullen later zien, in hoeverre Spranger hieraan schuldig staat.

De tweede reserve is, dat wij nimmer moeten denken, dat op het terrein van het erotische zonde niet voorkomt. Ook daar is de afgoderij, en in platonische verhoudingen kan wel degelijk een afreageren van sexuele driften aanwezig zijn. Ook hierop zullen wij later gelegenheid hebben nader in te gaan.

* * *

Spranger gaat nu bij zijn beschouwingen van dit standpunt uit, dat de tendenz tot idealiseeren een typische karaktertrek der jeugd is. Deze tendenz kan als een gansch algemeene richting van den jeugdigen geest worden opgevat, of zij kan haar centralen oorsprong hebben in entheïstisch-aesthetische versmelting met „geliebten Seelen“. Hij geeft daarover geen beslissing. Alleen wil hij aannemen, dat de Erotiek der jeugd in het algemeen de wortel is van alle idealiseeren.

Allereerst wil hij geven een nadere verklaring over het spraakgebruik. Hij onderscheidt sexualiteit en erotiek, en beschouwt ze alleen in verband met den opzet van zijn boek in psychologisch opzicht. Over haar physiologische basis hebben physiologen en dokters te oordeelen. Verder stelt hij, dat sexuele en erotische verschijnselen in zeer nauw verband met elkander staan, maar houdt hij ook staande, dat zij ook verschillend gekleurd zijn, ja dat zij behooren tot verschillende lagen, deelen (Schichten) van het zieleleven.

Onder sexualiteit worden door hem niet alleen verstaan zulke sexuele ontroeringen en ervaringen, die realiter of in de phantasie op corporele (lichamelijke) aanraking en vereeniging met voorwerpen van geslachtelijk begeeren doelen, maar

die boodschap brengen, niet onverschillig is. Integendeel, die vorm moet in overeenstemming zijn met den inhoud van Gods genadeboodschap.

En dan zóó, dat we rekenen met de ontwikkeling en het milieu van den mensch of den kring, waaraan we het Evangelie brengen. Voor wat de hogere standen betreft, moet de lectuur, die we reiken, aan bepaalde eischen voldoen.

Laat ik een voorbeeld noemen: ik geloof niet, dat men daar in het algemeen moet komen met een tractaatje in den gewonen vorm of met een scheurkalender. Vermoedelijk bereikt in vele gevallen die soort lectuur niet eens de huiskamer.

Wat daar wél geschikt zou zijn? Wel, in de eerste, de allereerste plaats het Woord van God zelf. Een Bijbel, een Nieuw Testamentje, of een deel van het Woord, zooals een Evangelie. Wanneer dat wordt gereikt, als er daartoe al de gelegenheid is, dan zal dat Woord anders worden ontvangen. Voor het Woord is een eerbied vaak, die er voor geen andere lectuur is.

Verder hebben we noodig geschikte lectuur. Waaraan we niet overrijk zijn. Maar iets hebben we wel. Ik denk b.v. aan het mooie boekje van Dr J. H. Bavink: Levensvragen. Dat is een boekje voor denkende menschen.

Elke Evangelisatie-commissie zal wél doen, een bibliotheekje aan te leggen van dergelijke lectuur. Met zorg gekozen. Alleen brengend het Woord van God naar Gereformeerde Belijdenis.

Een groote moeilijkheid is echter het bereiken van de „hogere standen“. In het algemeen kan natuurlijk niet worden gezegd, hoe dat moet. Soms door een bepaalde aanleiding, b.v. een droeve levenservaring in een gezin. Misschien wordt een huis ontsloten, wanneer een paar menschen daarna komen om den troost te bieden van het Evangelie. Als dan een Evangelie wordt gereikt, dan is er contact.

Maar ik hoor wel de opmerking, dat we daarvoor geschikte menschen moeten hebben, en dat het ons daaraan ontbreekt. Dat geloof ik nu niet voor honderd procent. Ja, als het Evangelie nu eens gebonden was aan hoog ontwikkelde menschen, die het brachten, en die gewend waren, te spreken over diepgaande problemen van denken en zijn — dan zag het er voor de Kerk des Heeren treurig uit.

Zoo echter is het niet. Het Woord van God heeft het in de wereld en in de worsteling om haar ziel nooit gewonnen door kunsttaal en door wat Paulus heeft genoemd de wijsheid dezer eeuw. Maar door de dwaasheid der prediking heeft het God behaagd, zalig te maken die gelooven.

Daar zijn voorbeelden van menschen, die in alle eenvoudigheid het Evangelie brachten en die ten zegen waren ook voor menschen, die in ontwikkeling hoog boven hen stonden.

Wel mogen we dankbaar zijn, wanneer zich broeders of zusters aanbieden voor de Evangelisatie, die door hun geboorte, hun positie, hun

ook alle ontroeringen en ervaringen, die met een zinnelijke lustopwekking, die het karakter van geslachtelijken lust (libido) heeft, in bewuste verbinding staan.⁴⁾ Naar deze bepaling zijn sexuele ervaringen altijd door corporele, dus zinnelijke ontroering of opwekking bepaald. Maar hierbij zij in het oog gehouden, dat men te ver gaat, als men zegt, dat alles sexueel is, waarbij het lichamelijke als lustbron verschijnt.

Erotiek heeft daarentegen een andere kleur. Zij is een geheel overwegende „seelische“ vorm der liefde en wel van aesthetisch grondkarakter. Aesthetischen zin heeft een beleving, wanneer zij zonder begeerte naar daadwerkelijk lichamenlijk genot of bezit op het „seelisch“ éénworden met een voorwerp, dat aanschouwd wordt, berust, hetzij dat dit voorwerp werkelijk aanwezig is, of imaginair (in de verbeelding) gedacht is.⁵⁾ Tweeërlei is dus onvoorwaardelijk noodig. In iedere aesthetische genieting vindt een soort van unio mystica plaats. Deze „vereeniging“ heeft plaats louter, zuiver in de imaginaire zone, dus „beschouwend“. Aesthetische liefde of Erotiek is dus het inleven in en het eenworden met een andere ziel, door middel van haar aanschouwelijke voorstelling in haar uiterlijke lichamenlijke verschijning. Wortel dezer erotiek is het verrukt worden over schoonheid, bevalligheid of kracht van het vreemde lichaam. Het is niet het lichaam als zoodanig, dat dit veroorzaakt, de frissche kleur of de lijnen, maar het is het lichaam, gezien als uitdrukking, weergave der ziel. De vorm der ziel is het, die in haar doorheen-schieren het lichaam schoon maakt. Met het „verstaan“ der vreemde ziel heeft dat niets te maken. Dat is reeds een prestatie van kennis (Erkenntnis-leistung). Het is het oerphaenomeen der schoonheid van 't „bezielde“ lichaam, gegrond in zijn welgeordend levensrhythme, in zijn, niettegenstaande de verscheidenheid zijner uitingen, eenheid en totaliteit, dat verrukking wekt. De zuiver uit de bronnen der natuur komende mensch is het oerbeeld der schoonheid en haar oerverschijning.

Hiervoor heeft nu de jeugd een bijzonder fijn orgaan, omdat zij nog zeer nabij die bronnen der natuur staat. De kracht daartoe heeft zij in zich zelf. En de meest centrale zin der natuur zal zich dan ook eerst vervullen, wan-

graad van de bedoeld lichter een

Maar — standen be zijn er, o van. Maar

God gev die geschil ook onder

En, als i weinige kr eens op te van deze l

De hand Koning dei ons volk



De Gez

Nu blijf gesproken uitbreiding dienstig l over de l in Noord- nauw verl der Vades Want daa kaanscher de Genert had van zaak niet men er l Synode v Binnen v kwestie v

In de l er van h die tot heel wat Engelsch Die anti tegen de grooten l derdtal, l waren op Vóór d de verder b.v. duid het Notu den staal Berends

neer beu melijke v van een ging is l ting der

Echter zijn be nog sch gen kun den Eros bewegim In dezen tische d omgeke sexuele er echte ling, dat lingen v heid do Daarin naar be Deze

Liefde, d en ook Liefde r op reliq iets s de kuns iets sch wordt b melijk geron tot lie heid. volging voerd. baren v

Dit s hier na den" e toon slachts geboud dom d den. H is D Beatric

hilling is. In-
temming zijn
odschap.

ontwikkeling
den kring,
Voor wat de
tuur, die we

geloof niet,
men met een
een scheur-
gevallen die

Wel, in de
rd van God
mtje, of een
ngelie. Wan-
oe al de ge-
ders worden
verbied vaak,

ikte leetuur.
iets hebben
boekje van
is een boekje

el doen, een
dijke leetuur.
het Woord

ereiken
gemeen kan
moet. Soms
een droeve
n wordt een
schen daarna
et Evangelie.
t, dan is er

lat we daar-
ben, en dat
ik nu niet
vangelie nu
kelde men-
ad waren, te
van denken
k des Heeren

an God heeft
om haar ziel
r wat Paulus
r. Maar door
od behaagd,

a, die in alle
en die ten
in ontwikke-

anneer zich
de Evangeli-
positie, hun

die met een
kter van ge-
vuste verbij-
zijn sexueele
innelijke ont-
hierbij zij in
at, als men
lichamelijke

ndere kleur.
ische" vorm
grondkarak-
ing, wanneer
k lichamelijk
den met een
st, hetzij dat
aginaire (in de
is dus ont-
tische genie-
plaats. Deze
diver in de
Aesthetische
en het een-
del van haar
terlijke licha-
r erotiek
id, bevallig-
am. Het is
veroorzaakt,
het is het
ave der ziel.
orheenscheit
het „ver-
ts te maken.
(Erkenntnis-
der schoon-
in zijn wel-
staande de
id en totali-
de bronnen
verbeeld der

bijzonder
nabij die
kracht daar-
centrale zin
vullen, wan-

graad van ontwikkeling lichter toegang hebben in
de bedoelde kringen. Dan ontsluit zich misschien
lichter een kring, die anders gesloten bleef.

Maar — waar blijven zij, die zelf tot de hoogere
standen behooren en die mee willen werken? Ze
zijn er, o ja. Ik ken er persoonlijk voorbeelden
van. Maar ze zijn niet vele.

God geve ons voor de Evangelisatie menschen,
die geschikt zijn om het Evangelie te brengen,
ook onder de kringen, nu bedoeld.

En, als een Evangelisatie-commissie ook nog zoo
weinig krachten heeft, dan zal ze goed doen, maar
eens op te houden met het theoretisch bespreken
van deze kwesties alleen. Beginnen is Gods eisch.

De hand slaan aan den ploeg en bidde, dat de
Koning der Kerk zegene den arbeid tot zegen van
ons volk!

C. B.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN

De Gezangenkwestie en hare oplossing in de Amerikaansche Zusterkerk.

Nu blijken wisselbladen in Nederland heel wat
gesproken en geschreven wordt voor en tegen de
uitbreiding van Gezangen is het wellicht niet on-
dienstig het een en ander hier mede te deelen
over de Gezangenkwestie in de Chr. Geref. Kerk
in Noord-Amerika, historisch en confessioneel zoo
nauw verbonden aan de Geref. Kerken in het land
der Vaders. En over de oplossing dier kwestie.
Want daartoe kwam het reeds met typisch Ameri-
kaanschen spoor. Terwijl men in Nederland op
de Generale Synode van 1920 reeds een „proeve“
had van enkele gezangen, is nog het einde der
zaak niet in het zicht. In Amerika echter begon
men er eerst mede in 1928. En... reeds op de
Synode van 1932 werd de zaak feitelijk beklonken.
Binnen vier jaren dus. Toch gaat de historie dezer
kwestie vele jaren terug, evenals in Nederland.

In de Amerikaansche Kerk hier bedoeld, bestond
er van het begin van den „Terugkeer“ van 1857,
die tot de stichting dezer Kerkformatie leidde,
heel wat antipathie tegen kerkliederen, (in het
Engelsch: hymns). Vanuit Nederland medegenomen.
Die antipathie uitte zich in een der bezwaren
tegen de Dutch Reformed Church, n.l. dat zij een
grooten bundel van hymns had — een achthon-
derdtal, waarin slechts de meest populaire Psalmen
waren opgenomen.

Vóór de Gezangen te zijn bracht iemand onder
de verdenking van „ongereformeerdeheid“. Dat blijkt
b.v. duidelijk uit een geval dat we opdiepten uit
het Notulenboek der oude kerk van Vriesland, in
den staat Michigan. Op 21 Maart 1869 werd Harm
Berends voor den kerkeraad van Vriesland be-

neer beide, de versmelting der zielen en de licha-
melijke vereeniging, zich verbinden tot verwekking
van een nieuw leven. Het corporele der vereeni-
ging is zonder zin en onedel zonder deze versmel-
ting der beide zielen.

Echter zijn in de ziel van den jeugdige voor
zijn bewustzijn erotiek en sexualiteit
nog scherp gescheiden. Beide ervaringskrin-
gen kunnen ontwaakt zijn. Maar het voorwerp van
den Eros is een geheel ander dan dat van de sexueele
beweging. Ook in tijdsorde vallen zij niet samen.
In dezen leeftijd zou de sexualiseering van het ero-
tische de ideale liefde verstoren en vernietigen, en
omgekeerd zou de volle „Erotisering“ van het
sexueele nog niet gelukken. Eén symptoom wijst
er echter op, reeds op dezen trap van ontwikke-
ling, dat zij onderbewust verbonden zijn: de opwek-
king van ijverzucht, jaloeerschheid, die bij gelegen-
heid door het erotisch „Schwärmen“ heenspielen.
Daarin openbaart zich bruisend bloed en zucht
naar bezit (Besitztrieb).

Deze Eros is nu onderscheiden van de ouder-
liefde, de liefde tusschen broeders en (of) zusters,
en ook de Christelijke liefde. Want de erotische
liefde rust niet op bloedverwantschap, ook niet
op religieus gevoel. De Eros is liefde tot
iets schoons. Maar niet eenvoudig liefde tot
de kunst of liefde tot een idee, maar liefde tot
iets schoons, dat levend is. Dit levend-schoone
wordt het eerst aanschouwd aan de licha-
melijk-menscheelijke schoonheid. Op hooger
ontwikkelingstrap verdiept zich de Eros
tot liefde van zuiver „seelische“ schoon-
heid. En dat is de weg, waarop Plato in na-
volging van Socrates het Griekse volk heeft ge-
voerd. Hij heeft het ideaal ontdekt als den zicht-
baren weerglans van de eeuwige, onzichtbare Idee.

Dit schoone, zoo stelt Spranger verder, en ook
hier nadert hij Plato, ontvangt voor de „Lieben-
den“ een openbaringskarakter. Een religieuze
toon klinkt mede. Maar aan de physische ge-
slachtsverschillen is de Erotiek zichtbaar niet
gebonden. Een zeer groote schuw voor dit heilige-
dom der natuur is met zulk een ervaring verbon-
den. Het Hooglied van deze liefde en deze schuw
is Dante's „Vita nuova“ met de figuur van
Beatrice.

schuldigd van ongereformeed te zijn omdat hij
beweerd had dat Gezangen in de Kerk mochten
zijn. Berends beweerde echter, dat hij zulks niet
gezegd had. Had hij het echter gedaan, hij nam
zijn uitdrukking terug, „dewijl het zijn gevoelen
niet is“. Hiermede kwam zijne zaak bevredigend
ten einde. Doch het incident teekent in elk geval
de toenmalige antipathie onder de „Ware“ Gere-
formeerden. Doch nog geen tien jaren daarna begon
zich een kentering te openbaren.

In „De Wachter“ van 25 April 1878 werden de
bekende „Veertien Redenen“ vóór Gezangengebruik,
door Ds A. Brummelkamp Jr in „De Vrije Kerk“
geplaatst, afgedrukt, en vonden hier en daar in-
stemming. Ds G. K. Hemkes, destijds predikant der
Vriesland-kerk bovengenoemd, schreef, dat hij voor
zich het best met de Psalmen kon doen, „doch,
zoo de Kerk in het algemeen begeerte te kennen
gaf naar een bundel Gezangen over Jezus' ge-
boorte, lijden enz. enz., dat zou hem ook goed zijn;
maar dat de invoering ervan voor velen nog on-
tijdig zou zijn en dus schaden“. En daar bleef
het bij totdat de Synode van 1883 aan Ds W. R.
Smidt vrijheid verleende om, op den grondslag
der aloude Gereformeerde Kerk, Duitsch sprekende
kerken tot openbaring te brengen „met voorloopig
behoud van Duitsch kerkgezag“. Wel werd dit
besluit later vervallen verklaard, in 1888, doch
toen twee jaren later de organische unie tot stand
kwam met de Classis Hackensack der „True Re-
formed Dutch Church“, die zich in 1882 had af-
gescheiden van de Dutch Reformed Church, aan-
vaardde men als één der bedingen of voorwaarden,
dat die Classis het recht had haar Gezangenbundel
te gebruiken, zowel als de Psalmen. Die Gezan-
genbundel bestond uit 52 hymns (met onderdeelen)
toepasselijk op de Zondagsafdeelingen van den
Catechismus, een erfenis uit de oude Kerk in
t'Oosten medegenomen. Tenminste gebaseerd op
het bovengenoemd achthonderdtal.

De aanvaarding van dit beding van de zijde der
Chr. Geref. Kerk, destijds nog bijna geheel uit
Nederlandsche en enkele Duitsch sprekende ge-
meenten bestaande, had heel wat voeten in de
aarde. Doch de deputaten die over de vereeniging
hadden gehandeld beweerden „dat wij zelf in strijd
zijn met Art. 69 der Dordtsche Kerkenorde. Immers
ook in onze Psalmboeken worden eenige Gezangen
gevonden“. Voorts werd beweerd, dat die genoem-
de hymns den toets van Gods Woord konden door-
staan; dat hun oorsprong niet te danken was aan
den geest des tijds, maar aan noodzakelijke om-
standigheden, n.l. een Psalmberijming niet in alles
met den tekst overeenkomend. En ten slotte
werd beweerd „dat hierdoor noch de Dordtsche
Kerkenorde, noch de Heilige Schrift geschonden is.“

En zoo kwam de unie in 1890 tot stand, ook
trots een ingediend protest dat o.a. het bezwaar
inhield dat „door het tot stand komen dezer Vere-
eniging de principiële kwestie, of in onze kerken
Gezangen zullen gezongen worden, mede is beslist,

Geen levensgevoel is den jeugdige natuurlijker
dan dit verlangen en deze liefde naar het lichame-
lijk-schoone. Hij neemt aan het opbloeien van eigen
lichaam het geheim der scheppende natuur waar.
Een trek van Auto-erotiek is voor deze jaren
normaal.

Er ligt echter ook in deze Erotiek een tra-
giek, waaraan de diepere naturen zelden ont-
komen. De ervaring namelijk, dat het schoone
lichaam in geen deele een ethisch hoog, reine
ziel verkeert. Dan komt het ideaal zelf in gevaar.
Dat verzet op den jeugdige in als een misleiding,
een bedrog der naturen. Maar dit berust ook nog
op iets anders. De jeugdige kan nog niet de volle
schoonheids-ervaring hebben. Eerst langzamerhand,
met zijn eigen rijper-worden, leert hij „durch-
geestigte“ schoonheid, schoonheid geheel met
den geest doortrokken. Ook hier wijst Spranger
weder heen naar het „Gastmaal“ (Symposion)
van Plato, gelijk hij ook reeds in zijn beschou-
wingen een breed citaat van wat Plato in zijn
„Phaidios“ zegt, heeft gegeven. De ontwikke-
lingsgang is dan ook: Einfühlung — Verste-
hen — Sympathie.

Iedere liefde geldt daarbij een persoonlijk voor-
handen innerlijke waarde. Het geloof van den jeug-
dige aan het ideaal is het geloof aan zijn mensch.
Wee, wanneer deze mensch niet houdt of niet
geeft, wat hij belooft. Dan kan de gansche hoogte
en groote wereld, waarin de jeugdige leeft, in
stukken gaan. Dit is het ergst bij het vrou-
welijk geslacht, deze tragiek van den Eros.
En wel hierom, omdat vrouwen de wereld slechts
door middel van een geliefden persoon verstaan.
Bij haar is overwegend de binding aan
den persoon.¹⁾ Dit is een echt vrouwelijke trek.
De rijpe man komt daarboven uit, omdat hij ten
laatste de wereld zelve en die zaken leert lief-
hebben, die als groote, oneindige taak aan zijn
persoonlijk leven waarde verleen.

Vanwege de binding vanden jeugdige
aan den concreten, voor hem waarde-
vollen persoon, noemt Spranger nu zijn Eros
eene aesthetische liefde. De jeugdige na-
dert tot de Idee, die voor hem in het verre „Jen-
seits“ ligt, door het sterfelijk omhulsel van een
levend persoon, in wien hij kan opgaan, dien hij

en dat wel als bijzaak“. Dat was zeker recht ge-
zien. En de tijd kwam, zij het 38 jaren later,
dat men werkelijk principieel op de zaak inging.
Dat was op de Synode van 1928, en onder de in-
spiratie der agitatie over de Gezangenkwestie in
de Geref. Kerken in Nederland. Evenals zulks het
geval was inzake den door ons in „De Reformatie“
beschreven strijd over den Vorm van Eeredienst.
Wel was gedurende dit tijdvak van bijna veertig
jaren de Gezangenkwestie heel niet onaangeroerd
gebleven. Zoo constateerde schrijver dezes o.a. in
The Banner van 1908, 23 April, (vertaald): „In de
Psalmingende kerken in de Vereenigde Staten
begint een toenemend aantal leden in te zien, dat
zij zichzelf en hunne kinderen noodeloos be-
rooven van zeer kostelijke liederen door hun „veto“
tegen de Gezangen, de goeden met de kwaden ver-
werpend“.

Drie jaren later verscheen een boekje over dit
onderwerp: „Praise Service and the Christian Re-
formed Church“ van de hand van Dr W. Bode.
Deze constateerde hetzelfde dat we pas aanhaalden,
ook op grond eener bewering in „De Calvinist“
(1 April 1911):

„Gereformeerde Gezangen, liederen geput uit het
rijke en onfeilbare Woord van God... hebben
wij broodnodig.“ En met instemming haalde Dr
Bode aan wat Prof. H. Bouwman had geschreven
in „De Bazuin“ van 22 April 1910, woorden ook
nu nog de aanhaling en overweging waardig.

„Nergens in Gods Woord wordt het zingen van
Gezangen, buiten de Psalmen, verboden. Ook wor-
den op verschillende wijze in de Liturgie mensche-
lijke woorden aan de gemeente op de lippen ge-
legd. Er zou veel voor te zeggen zijn, dat de
Nieuwtestamentische gemeente een Nieuwtestamen-
tisch lied op de lippen nam in haar gezang...
Daarom zou het gewenscht zijn, dat wij naast den
Psalmbundel nog een bundel gezangen hadden, uit
de Heilige Schrift genomen, vooral met het oog
op de feestdagen, en om de verlossing door Chris-
tus op Nieuwtestamentische wijze uit te drukken...
Wij komen dan tot deze slotsom, dat het vrije lied
in de gemeente niet ongeoorloofd is.“

Eene uitlating als deze, uit de pen van een man
in de Amerikaansche Kerk zoo hooggeacht als
Prof. Bouwman, liet niet na invloed uit te oefenen.
Ook 'thoekje van Surculus: „Vrijwillige Armoede“
(1914) deed meer dan een in de Vereenigde Staten
ontkennen antwoord op de vraag door Sur-
culus gesteld: „kunnen Gereformeerde Christenen
met het gemis van N.T. Gezangen bij den N.T.
eeredienst vrede hebben?“

En daar plotseling, zooals reeds bij den aan-
hef gemeld, op de Synode van 1928, verscheen
voorstel na voorstel pleitend voor de introductie
van gezangen. Een beperkt getal. En laat ons er
dat met name bijvoegen: in het Engelsch, voor
onze Engelsch sprekende kerken bedoeld. En voor
de Engelsche diensten in al onze Chr. Geref. ker-
ken. In welke de diensten trouwens meer en meer

idealiseerend verstaan, met wien hij sympathisee-
ren kan. De extase, die in het vormlooze voert,
kent hij nog niet.

Wij bemerken uit deze uiteenzettingen en be-
schouwingen van Spranger, hoe dicht hij bij
Plato staat, al zijn de verschillen en de uitbrei-
ding vanzelf ook hier en daar naar voren gekomen.
Echter, ook hier in deze beschouwing der Erotiek
is het Idealisme aan het woord, dat geen
rekening houdt met het feit der zonde.
Spranger vindt het erotische het reine, het
sexueele is eigenlijk door den zondeval. Wij
zullen dit later zien, als hij de verhouding van
erotiek en sexualiteit fixeert. Reeds nu wijzen wij
op zijn uitspraak in het hoofdstuk: „Jugendliche
Erotik“: Gelijk de jeugdige ziel in zich-
zelve rein is, zoo is ook het jeugdige lichaam
schoon, alleen omdat het jeugdig is. In deze
reine vorm der natuur werkt nu steeds
scherper een tegenwerkende, hinderende omgeving
(Umwelt) of een geërfd innerlijke phantastie-
tendenz in.²⁾

KNOPPERS.

¹⁾ E. Spranger, „Psychologie des Jugendalters“, Leipzig 1928.

²⁾ Dr J. Waterink, „De Opvoeding tot het huwelijk“, Wageningen.

³⁾ Idem, pag. 110.

⁴⁾ „Sexuelle Erregungen und Erlebnisse sind nicht nur solche, die realiter oder in der Phantasie auf körperliche Berührung und Vereinigung mit Gegenständen geschlechtlichen Begehrens gehen, sondern auch alle, die mit einer sinnlichen Lustregung von dem Grundcharakter geschlechtlicher Lust (libido) in bewusster Verbindung stehen“. E. Spranger, „Psychologie des Jugendalters“, pag. 81, Leipzig 1928.

⁵⁾ „Erotiek ist eine ganz überwiegend seelische Form der Liebe und zwar von ästhetischem Grundcharakter. Ästhetischen Sinn hat eine Erlebnisstruktur, wenn sie ohne Begierde nach realem körperlichem Genuss oder Besitz auf dem seelischen Einswerden (Einfühlung) mit einem anschaulichen Gegenstand beruht, sei er als wirklich oder nur imaginiert gegeben“. Idem pag. 81 v.v.

⁶⁾ Zie ook Dr J. Waterink, „De Opvoeding tot het huwelijk“, pag. 112, Wageningen.

⁷⁾ „Ich wage nicht, hier eine Theodizee der Natur zu geben. Aber das sie lügt, lasse ich nicht stehen: Wie die jugendliche Seele in sich selber rein ist, so ist auch der jugendliche Leib schön, allein weil er jugendlich ist. In dieser reinen Form der Natur wirkt nun eine hemmende Umwelt oder ererbte innere Verblendungstendenz immer schärfer hinein“. E. Spranger, idem, pag. 89.